

TARTU ÜLIKOOL
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Annela Oona

AVATUD KÜSIMUSED NETIKEELES

Bakalaureusetöö

Juhendaja PhD Tiit Hennoste

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. AVATUD KÜSIMUSED.....	5
2. NETIKEELELE ISELOOMULIKUD JOONED	8
2.1 Netikeel <i>versus</i> kirjakeel	9
2.2 Netikeel <i>versus</i> suuline keel.....	9
3. MATERJAL JA MEETOD.....	11
3.1 Materjal	11
3.2 Meetod	12
4. ANALÜÜS.....	13
4.1 Vahetus dialoogis esinevad küsimused.....	13
4.2 Kommentaarides esinevad küsimused	17
4.3 Kokkuvõtte uurimistulemustest	21
KOKKUVÕTE.....	24
KIRJANDUS	26
<i>Wh</i> -questions in Internet Language. SUMMARY	28

Sissejuhatus

Tänapäeval on netisuhtlus osa meie tavapärasest igapäevaelust. Netikeelele iseloomulikke jooni leiab nii suulise keele kui kirjakeele joonte hulgast.

Käesoleva bakalaureusetöö teemaks on “Avatud küsimused netikeeles”. A. Rumm (2015) on oma magistritöös uurinud lähemalt avatud küsimusi suulises argivestluses, kuid siiani pole avatud küsimuste vormi ja funktsioone eesti netikeeles põhjalikumalt uuritud.

Töö eesmärgiks on leida vastus järgmistele uurimisküsimustele:

- Millist funktsiooni täitvaid avatud küsimusi esineb kõige enam vahetus netisuhtluses ja milliseid kommentaarides?
- Milliste küsisõnade ja ühenditega neid küsimusi vormistatakse?

Bakalaurusetöö hüpotees on järgmine: avatud küsimuste funktsioonid on erinevad olenevalt sellest, kas tegu on vahetus netidialoogis või kommentaariumis esitatud küsimusega. Sellest tulenevalt on esitatud allhüpoteesid:

- netidialoogis on rohkem infosoovi väljendavaid küsimusi kui kommentaarides;
- kommentaaride hulgas on rohkem retoorilisi küsimusi kui vahetus netidialoogis.

Toetudes varem kirjutatule antakse töö kahes esimeses osas ülevaade avatud küsimuste vormist ja funktsioonidest ning netikeelele iseloomulikest omadustest. Kolmandas alapeatükis tutvustatakse uurimismaterjali ja metoodikat.

Empiirilises osas on uurimise aluseks võetud küsimused, mis esinevad vahetus netidialoogis (MSN Messengeri vestlused) ja küsimused, mis esinevad ajaleheartiklite juures olevates kommentaarides. MSN-suhtluse tekstid on pärit Tartu Ülikooli suulise ja

arvutisuhtluse labori netidialoogide korpusest ja kommentaarides olevad küsimused otsis töö autor ise kolmest Delfis avaldatud artikli kommentaariumist. Eesmärgiks seati analüüsida 50 netivestluses esinevat ja 50 kommentaarides esinevat avatud küsimust.

Töös on kasutatud kvalitatiivset analüüsi. Empiirilises osas on eraldi alapeatükid nii netivestlustes kui kommentaariumides esinevate avatud küsimuste kohta. Eraldi alapeatükis võrreldakse uurimistulemusi omavahel (vahetus dialoogis esinevad küsimused *versus* kommentaarides esinevad küsimused) ja tehakse nende põhjal üldistusi.

1. AVATUD KÜSIMUSED

Küsilause ehk interrogatiivlause on üks viiest eesti keele lausetüübist (EKG II 1993: 166). Kirjakeele alusel jaotab H. Metslang küsilaused kolme rühma: üld-, alternatiiv- ja eriküsilaused. Üldküsilause (~ suletud küsimus) on lause, mis ootab vastuseks vähemalt jaatust või eitust (*Kas Ants läheb poodi?*), alternatiivküsilausega antakse vastajale ühtlasi ka potentsiaalsed vastusevariandid (*Kas Ants läheb poodi või turule?*). (Metslang 1981: 13–14) Eriküsilause (~ avatud küsimus) erineb eelpool nimetatutest selle poolest, et selle puhul võimalikke vastusevariante ette teada pole (EKK). Terminid avatud ja suletud küsimused pärinevad suulise keele uurimisest (Hennoste jt 2013: 8). Käesoleva töö keskmes on avatud küsimused.

Küsimustel on omad iseloomulikud jooned, kuid alati pole need nii selgepiirilised (näiteks kõik küsisõnaga algavad lausungid ei ole küsimused, samas loetakse küsimusteks väitlausungid, mida tegelikus suhtluses tõlgendatakse kui küsimusi). Küsimust saab piiritleda lähtudes lausungi keelelisest vormist – küsimuse iseloomustavate näitajatena on asjakohane nimetada küsisõnu ja -fraase, eripärast sõnajärge ning küsivat intonatsiooni lause lõpus. (Hennoste jt 2013: 8)

Eesti keeles kuuluvad avatud küsimuste küsisõnade hulka (Hennoste jt 2013: 11):

- o eri käändes ase- ja määrsõnad (*kes, mis, kuidas, kus, millal, milline, mitu*),
- o *kui*-sari (*kui suur, kui palju* jm),
- o *mis*-sari (*mis kell, mis koht* jm).

Küsimuse pärisrolliks, mis alati mingil kujul küsimuses eksisteerib, on oma senistes teadmistes lünga täitmine. (Hennoste jt 2013: 8) Küsimustel on erinevaid rolle, mida järgnevalt lühidalt tutvustatakse. Infooov on küsimuse kõige levinum funktsioon. Selle eesmärgiks on oma teadmistes lünga täitmine ning see ootab vastuseks infot, mida

küsitakse. Vestluspartneri parandusalgatus on alati sekundaarne küsimus, mis on tingitud kõneleja jutus ilmnenud probleemist. Nimetatud küsimuse algatab kuulaja. Funktsiooniga kinnituse soov esitab küsija väite, millele ta ootab vastajalt kinnitust. Hinnang on küsimus, mille abil küsija esitab vestluspartnerilt nõustumist ootava hinnangu. Ettepanekut/pakkumist/soovi saab esitada küsimuse abil. See ootab vastuseks nõustumist või mittenõustumist. Retooriline küsimus ootab vestluskaaslaselt eelkõige reaktsiooni ja mitte vastust. Selle funktsiooniks on seisukoha avaldamine. Terminiga pomin tähistatakse endale suunatud küsimust, mis ei oota kelleltki reaktsiooni. Funktsioon vastuse tingimuste täpsustamine on oma olemuselt sarnane parandusalgatusega, kuid erineb viimasest oma paiknemise poolest vestluses (asub alati esmase küsimuse ja oodatava vastuse vahel). Küsijaks on alati esmasele küsimusele vastama pidanud isik. (Hennoste jt 2013: 8–10).

Institutsionaalsetes vestlustes esinevate avatud küsimuste puhul on küsimuste peamised rollid info küsimine, paranduse algatamine ja vastuse tingimuste täpsustamine (Hennoste jt 2013: 11–12). Argivestlustes on sagedamini esinevateks funktsioonideks info soov, retooriline küsimus ja partneri parandusalgatus (Rumm 2015: 78–79).

Avatud küsimuste hulka kuuluvad retoorilised küsimused ei oota vestluspartnerilt konkreetset vastust, küll aga võivad need eeldada mingisugust reaktsiooni. (Hennoste jt 2013: 10) Retoorilisi küsimusi on põhjalikumalt uurinud K. Laanesoo (2012) oma artiklis “Pööratud polaarsusega retoorilised küsimused argivestluses”. Retoorilise küsimuse üheks peamiseks iseloomulikuks jooneks on see, et sellega väljendatakse küsija seisukohta. Pööratud polaarsusega retooriline küsimus on üks retoorilise küsimuse alaliikidest, millele on iseloomulik, et selle abil väljendatakse sõnastatule vastupidist seisukohta (nt *kus on siin loogika?* tähenduses *siin ei ole loogikat*) (Laanesoo 2012: 499–500).

Muuhulgas on Laanesoo välja toonud infoküsimuse ja retoorilise küsimuse peamised erinevused. Retooriline küsimus toimib samaaegselt nii küsimuse kui ka seisukohana

ning sisaldab endas vastust, mis on vastajale järeldatav. Ka võib retooriline küsimus toimida eelnenud küsimuse vastusena, saada reaktsiooniks nõustumise või mittennõustumise. Infoküsimuse tekitab info, mis on tõenäoliselt teada ainult vastajale, see toimib vastust esile kutsuva küsimusena ja ise seda ei sisalda. Erinevalt retoorilisest küsimusest ei saa vastaja sellele reeglina reageerida nõustumise või mittennõustumisega (Laanesoo 2012: 500)

Antud peatükk keskendus ülevaatlilikult avatud küsimuste mõistele ning nende peamistele funktsioonidele. Järgmises peatükis tutvustatakse netikeele mõistet ja sellele iseloomulikke jooni.

2. NETIKEELELE ISELOOMULIKUD JOONED

Netikeel on keel, mida kasutatakse internetis suhtlemiseks. Netikeelt on põhjalikult uurinud ja kirjeldanud David Crystal (2001) oma raamatus „Language and the Internet“. Nimetatud keelevariant tekkis ja hakkas levima 1990-ndatel seoses arvutite ja interneti kiire levikuga. Internetis suhtlemiseks kasutatav keel on erilaadne kombinatsioon suulisest ja kirjalikust kõnест. Kuna netikeeles kirjutavad inimesed sageli nii nagu nad räägivad, on seda nimetatud ka kirjutatud kõneks (*written speech*). (Crystal 2001: 24–25)

Internetis kasutatavat keelt mõjutavad mitmed tegurid, millest olulisemadena nimetab Anni Oja (2010: 12–14) sünkroonsust, anonüümsuse määra, tehnilisi võimalusi, avalikkuse-privaaatsuse suhet, suhtlejate rolle ning nende üldist sotsiaalset tausta ja suhtlusvõimekust. Ka ei saa tähelepanuta jätta suhtluses osalevate inimeste arvu – kas suhtlus toimub kahe inimese või rohkemate inimeste vahel (Baron 2010).

Oja (2010: 12) liigitab internetisuhtlust järgmiselt: üldmeedia, personaalmeedia, otsesuhtlus, grupisuhtlus ja veebipõhised suhtlusvõrgustikud. Antud uurimuse kontekstis on vaatluse all eelkõige üldmeedia (siia alla käivad mh ka kommenteerimisvõimalusega uudistesaidid nt Postimees, Delfi) ja otsesuhtlus (mh vahetu netidialoog).

Internetisuhtlust analüüsid on oluline see, kas suhtlus toimub reaalses (sünkroonne suhtlus) või teatud viitajaga (asünkroonne suhtlus). Sünkroonne suhtlus on reeglina iseloomulik vahetule netisuhtlusele ja asünkroonne näiteks kommentaariumis suhtlemisele, kuid kindlasti pole piir nende kahe vahel selge ja kõigutamatu ning see võib suhtluse jooksul vahetuda. Teine oluline aspekt, mis suhtluse stiili mõjutab on anonüümsuse määr. Kui võrrelda anonüümset ja mitteanonüümset suhtlust, siis

soodustab esimene sageli oma arvamuse (sh negatiivse arvamuse) julgemat avaldamist. (Oja 2006, 2010) Selle näiteks oli Postimehe anonüümse kommenteerimise võimaluse kaotamine – kommentaaride arv vähenes peale seda märgatavalt.

2.1 Netikeel versus kirjakeel

Kui vaadata vahetuid netisuhtlusi või sõnavõtte kommentaariumides, siis võib üldistatult väita, et netikeel on küll kirja pandud keel, kuid see on üks vähestest omadustest, mis tal kirjaliku keelega ühist on. Kui tavaelus on suures osas teada, kuidas suhelda sobib ja millist keelt selle jaoks kasutada, siis netikeele kasutamine on kaasa toonud piiride hägustumise. Netikeele puhul toimub suulise suhtlemise kirjapanek ja see on kaasa toonud kirjutamise ja kõnelemise tähenduspiiri nihkumise. (Oja 2010: 17)

Veel on netikeelele iseloomulikuks optimaalsus, mille väljendajateks võivad olla levinumate sõnade ja fraaside lühendamise, tekkinud kirjavigade parandamata jätmise, suurtähtede ja kirjavahemärkide mitte kasutamine – netisuhtluse kiirusest tulenevalt (eriti netivestlustes) jäetakse välja kõik, mis välja jätmist kannatab (Oja 2006: 260).

2.2 Netikeel versus suuline keel

Netikeel kannab suures osas suulise suhtluse omadusi. Sellele on omased paljud suulise keele jooned nagu näiteks kõnekeelsus, mis väljendub rohkete argisõnade (*jahuma, megalühike, umbekaua*) kasutamises ja argituletuse abil kirjakeele sõnadest argisõnade tegemises (*mill* 'miljon'). Tihti esineb netikeeles häälduspärast kirjutusviisi (*nujah, öheksa*), suulises keeles levinud liitsõnu ja -fraase (*kesse, jadeaga* 'head aega') ning üneeme (*mm, ee*). (Hennoste, 2012a)

Mitteverbaalse tegevuse väljendamiseks kasutatakse nende tegevuste kirjeldusi ja märkimisi. Nii saab naeru väljenduseks kirjutada *hahaha, hehee*, aevastust märkimida *uähyou*. (Hennoste 2012a)

Emotsioone netisuhtluses päris samamoodi väljendada ei saa. Siiski on netisuhtlusele iseloomulik intensiivne emotsioonide väljendamine, mis on suulisele kõnele lähedane (Hennoste 2012a). Selleks, et end vastassuhtlejale võimalikult selgeks teha, talle teada anda, mis emotsioon parasjagu valdab, võib netikeeles kasutada emotikone (*emoticon*). Neid saab moodustada kirjavahemärkide abil. (Oja 2006: 260) Olenevalt suhtluskeskkonnast ilmuvad need ekraanile kirjavahemärkide (:-) ‘naer’ või piltidena (☺). Lisaks emotikonidele kasutatakse emotsiooni väljendamiseks suurtähti, tähe- või märgikorduseid, tähtede kordamist (*midaaaa, iimeee küll*), üksiksõnade rõhutamist suurtähtedega (*mind LIHTSALT häirib*) ning karjumist või pahameelt väljendavat läbivate suurtähtedega kirjutamist (*AALRRIIGGHHTT!!!*) (Hennoste 2012a)

3. MATERJAL JA MEETOD

3.1 Materjal

Uurimise aluseks on võetud küsimused, mis esinevad vahetus netidialoogis (MSN Messengeri vestlused) ja küsimused, mis esinevad ajaleheartiklite juures olevates kommentaarides. MSN-suhtluse tekstid on pärit Tartu Ülikooli suulise ja arvutisuhtluse labori netidialoogide korpusest ja kommentaarides olevad küsimused otsis töö autor Delfi artiklite juures olevate anonüümsete kommentaaride hulgast. Valimi maht on 50 avatud küsimust kummastki grupist ja kõik küsimused on esitatud muutmata kujul.

Vahetu netisuhtluses analüüsitavad avatud küsimused on võetud suvalistest korpuses olevatest vestlustest lähtudes põhimõttest, et kokku on vaja saada 50 küsimust. Vestlustes osalejad on õpilased gümnaasiumist ja ülikoolist, nende nimed on näidetes muudetud. Sama põhimõtte järgi on leitud ka kommentaarides esinevad küsimused. Need esinesid kolme 07. mail k.a Delfis ilmunud artikli anonüümsete kommentaaride hulgas. Artiklite valikul lähtuti põhimõttest, et need oleksid võimalikult erinevat temaatikat käsitlevad ja nende juures esineks vähemalt 100 kommentaari. Artiklid olid: “Skandaal kergejõustikus: heitjate peatreener Ants Kiisa tõi noortelaagri grilliõhtul õlled välja” (104 kommentaari), “Panama paberite suurim paljastus: seotus Vene ajaloo suurima petuskeemiga” (139 kommentaari) ja “Elmar Vaher Harku mässust: see on uus reaalsus, kui politseile öeldakse, et usuvenna eest välja astumine on korraldustest ja reeglitest tähtsam” (223 kommentaari).

MSN Messenger on paarisuhtlusprogramm, mis on oma olemuselt sünkroonne suhtluskeskkond ja kujundatud peamiselt kahe teineteist tundva inimese privaatseks dialoogiliseks suhtluseks (Oja 2006: 262-263). Oma iseloomult on antud suhtlusvorm väga sarnane vahetule suulisele vestlusele.

Ajalehe kommentaariumi puhul on erinevalt MSN Messenger'ist tegemist asünkroonse suhtluskeskkonnaga. Antud keskkonnale on iseloomulik, et lugejad (antud juhul Delfi artiklite lugejad) saavad artiklis käsitletava teema kohta oma arvamust avaldada. Kuna nimetatud keskkond võimaldab arvamust avaldada anonüümselt, siis väljendatakse oma mõtteid tihti vabamalt kui seda vastupidises olukorras tehakse. Suurt rõhku pannakse oma arvamuse tõestamisele ning sageli kerkivad esile vastasleerid. (Oja 2006: 265)

3.2 Meetod

Kuna vahetu dialoog on väga sarnane suulisele dialoogile (Hennoste 2012b: 37–38) ning ka kommentaariumides kasutatav keel on kõnekeele lähedane, siis on siinses töös kasutatud suulise keele uurimises tavalist kvalitatiivset analüüsi. Nii dialoogide kui ka kommentaaride puhul kirjutati välja kõik avatud küsimused ja ka juhtumid, kus koos avatud küsimusega esines ka suletud küsimusi (*kas*-küsimusi). Vaatluse all olid küsimuste funktsioonid ja vorm.

Küsimuste puhul määrati, millist rolli küsimus täidab, kas korraga on esitatud üks või enam küsimust ja millist küsisõna on küsimuse vormistamiseks kasutatud. Uurimistulemusi on võimalik võrrelda omavahel (vahetus dialoogis esinevad küsimused *versus* kommentaarides esinevad küsimused) ja vaadata, kas ja mida iseloomulikku kummagi grupi puhul esile tuleb.

4. ANALÜÜS

Käesolevas peatükis vaadeldakse kahes esimeses alaosas eraldiseisvalt vahetus netidialoogis esinevaid küsimusi ning kommentaarides esinevaid küsimusi. Fookuse all on avatud küsimuste moodustamiseks kasutatavad küsisõnad ja ühendid ning küsimuste funktsiooid. Viimases alapeatükis võrreldakse saadud tulemusi.

4.1 Vahetus dialoogis esinevad küsimused

Vahetu netidialoogi puhul on tegemist kahe teineteist tundva inimese privaatse vestlusega. Analüüsitud vestlustes esitatud küsimusi vormistati järgmiste küsisõnade ja ühenditega: *mis*-sari (20), *kui*-sari (7), *miks* (6), *kuidas* (4), *millal* (4), *kust* (2), *kuna* (1), *kellega* (1), *kellest* (1), *kes* (1), *kus* (1), *mida* (1). Ühel korral küsisõna puudus ja küsimust oli väljendatud ainult küsimärgiga.

Järgnevalt on vaadeldud vahetus dialoogis esinevaid avatud küsimusi funktsioonide kaupa. Kõige enam levinud funktsiooniks vahetus dialoogis on info soov, mida esines 44 korda 50-st küsimusest. Esimesed kolm näidet on pärit samast vestlusest.

(1)

18:23:57 Eedik   sau **mis teed**
18:24:17 Leelo   tsau
18:24:19 Leelo   tööd teen nats
18:24:22 Leelo   **mis ise**
18:24:22 Eedik   aa
18:24:27 Eedik   midagi

Näites (1) räägivad kaks sõpra Eedik ja Leelo. Eedik soovib teada, mida Leelo teeb (*mis teed*). Eediku küsimus kannab kahte funktsiooni. Esiteks on tegu infoküsimusega. Samas väljendab vestluse alguses küsitud *mis teed* ka soovi teada saada, kas teisel on aega rääkida või on ta hõivatud. Leelo vastab ja soovib sama teada (*mis ise*). Leelo

küsimuse puhul on tegemist infosooviga. Küsimuse vormistamisel pole kasutatud verbi. Sellist küsimust vestlusest eraldiseisvalt vaadates, võib jääda arusaamatuks, mida teada tahetakse (*Mis ise teed/mõited/sellest arvad?* jne). Küsimust vestluse osana vaadates on selge, et ära jäetud verb on *tegema*. Tegemist on netikeelele ja ka suulisele dialoogile iseloomuliku lühendamisega.

(2)

18:24:22 Leelo mis ise
18:24:22 Eedik aa
18:24:27 Eedik midagi
18:24:32 Eedik saatsin sanna ära
18:24:46 Eedik nüüd igav pole midagi teha :P
18:24:56 Leelo **aa, kellega ta läks?**
18:25:20 Eedik sassi emaga ja kasuisaga
18:25:26 Leelo aaa
18:25:29 Leelo **kui kauaks jääb=**
18:25:30 Leelo ?

Eediku vastus (*saatsin sanna ära*) tekitab Leelo poolt järgmise küsimuse (*kellega ta läks?*). Eedik vastab ja Leelo tahab teada, kui kauaks (*kui kauaks jääb=*). Funktsiooni järgi on tegemist puhtakujuliste infoküsimustega.

(3)

18:25:33 Eedik **mis õhtul teete?**
18:25:42 Eedik kle ei tea aga vist nädala lõpuni
18:25:44 Eedik vb tuleb
18:25:49 Leelo täna ei ole midagi plaanis. ma vb mellistesse, aga pole veel kindel
18:25:52 Leelo **mis sul plaan?**
18:25:53 Eedik a
18:25:57 Eedik midagi

Näites (3) küsib Eedik Leelolt järgmise küsimuse, mis puudutab juba teist teemat (*mis õhtul teete?*) ja peale seda vastab Leelo eelmisele küsimusele (*kui kauaks jääb=*, näide 2). Leelo vastab Eediku küsimusele ja tahab seejärel sama teada (*mis sul plaan?*). Ka siin on tegemist infoküsimustega. Olukord, kus kõnevoorud lähevad n-ö risti (uue küsimuse küsimine enne eelmisele küsimusele vastamist) on netidialoogides tavaline, kuna tihti

kirjutavad vestluspartnerid samal ajal ja küsimus ilmub ekraanile alles siis, kui see ära saadetakse.

Kuigi küsimuse üks olulisemaid funktsioone on info saamine, võib see täita ka muid rolle. Selle abil saab näidata suhtumist, anda hinnangut, teha ettepanekut jms.

(4)

(5:50:53 PM) R: **mis kell kokku saame**

(5:51:14 PM) M: ohjah

(5:51:55 PM) M: kui just peab

(5:52:06 PM) R: eks sa ise tead

(5:53:06 PM) M: **mida su kuramuse masterplan siis ette näeb?**

(5:53:38 PM) R: täele näkku virutamist

(5:53:41 PM) R: tõele

(5:53:57 PM) M: loosungid on lähedad, aga ma mõtlesin midagi maisemat

Näites (4) tahab R teada, mis kell kohtutakse, (*mis kell kokku saame*). M pole kohtumisest eriti vaimustuses, mida näitab see, et ta ei vasta, vaid ohkab (*ohjah*) ja viitab kokkusaamisele kui kohustusele (*kui just peab*). Seejärel esitab M küsimuse *mida su kuramuse masterplan siis ette näeb ?*. Selle küsimuse abil väljendatakse kahte funktsiooni – infosoovi (*mida tegema hakatakse?*) ja ühtlasi ka seisukohta, rahulolematust.

Esines ka viis näidet, kus ühes kõnevoorus oli järjest esitatud kaks või enam küsimust. Kõikidel kordadel oli tegemist avatud ja suletud küsimusete koosinemisega. Küsisõnad, millega küsimusi vormistati olid kahel korral *mis*, ühel korral kasutati sõnu *kuidas*, *kui palju* ja *miks*.

(5)

10:26:16 SIRJE
iseloomustus on oluline

10:27:08 SIRJE

10:27:56 Maara

10:28:07 Maara

10:30:49 Maara

ma asun kirjutama eks siis jälle küsin kui midagi on, kas

ja kuidas pisike beebi elab, kas möllab ka

nii ja naa....kuidas keegi tahab

täiega möllab

kas sul oli ainult cvd vaja?

Näites (5) arutlevad sõbrad CV kirjutamise üle. Sirje teatab, et asub kirjutama ja juurdleb, kas iseloomustus on CV juures oluline. Järgmises saadetises vahetab ta teemat ja küsib sõbranna lapse kohta kaks järjestikkust küsimust (*ja kuidas pisike beebi elab, kas möllab ka*). Maara vastab kõigepealt küsimusele *kas iseloomustus on oluline* ning seejärel napisõnaliselt lapse kohta käinud kahest küsimusest viimasele (*kas möllab ka*) *täiega möllab*. Peale seda pöördub Maara vestluse peateema juurde tagasi.

(6)

(3:26:34 PM) R: ei tea, **kas sealt mingit särki saab lunastada**

(3:26:37 PM) R: **ja mis hinna eest**

(3:26:47 PM) R: musti särke on väheks jäämas

(3:28:04 PM) M: tõenäoliselt on rämekallis

Näites (6) räägivad kaks sõpra kontserdile minekust. Alustuseks tahab R sõbra arvamust, et kas kontserdil särki ka osta saab ning seejärel, mis see maksta võiks. Ühtlasi toob R välja põhjenduse oma küsimustele (*musti särke on väheks jäämas*). M esimesele küsimusele otseselt ei vasta, kuid vastus *tõenäoliselt on rämekallis* viitab, et ta arvab, et kontserdil särke müüakse.

Analüüsitud dialoogides oli kuuel korral tegemist retoorilise küsimusega. Retooriliste küsimuste puhul olid küsisõnadeks *miks* (3), *mis* (2) ja *kes* (1).

(7)

20:57:46	Õnne	martin kurtis et teil on palju tööd
20:58:08	Kaja	nojah, nagu tavaliselt
20:58:16	Kaja	midagi väga hullu pole
20:59:10	Õnne	väga hea, siis sa viitsid ehk nõu anda
20:59:13	Õnne	või noh..
20:59:20	Kaja	noo
20:59:23	Õnne	sa tegid selle gurude eriseminari ära tragelile
20:59:23	Kaja	miks mai viitsi
20:59:26	Õnne	?
20:59:48	Kaja	ja
20:59:50	Kaja	a

Näites (7) vestlevad sõbrad Õne ja Kaja. Alustuseks uurib Õne, kas sõbral on palju tööd ning avaldab seejärel lootust, et ehk viitsib viimane talle nõu anda. Kaja öeldud *miks mai viitsi* on retooriline küsimus ja väljendab mõtet 'viitsin ikka'. Vestlust analüüsid pole täpselt aru saada, kas Õne kirjutatud küsimärk käib küsimuse *sa tegid selle gurude eriseminari ära tragelile* juurde või ta ei saa aru, kas sõber on teda valmis aitama või mitte ning väljendab oma arusaamatust küsimärgi abil. Ka pole üheselt mõistetav, kas Kaja vastus *jaa* on vastuseks küsimusele, kas eriseminar on tehtud või kinnituseks, et ta viitsib sõpra aidata.

(8)

(3:28:33 PM) M: ma ikka ei saa sellest 2.50 maksvast õllest üle

(3:28:38 PM) M: müstiline

(3:28:47 PM) R: **mis siin müstilist**

(3:28:53 PM) R: tallinnas ongi sellised hinnad

(3:29:03 PM) M: no sorri, ma olen maakas

Näites (8) vestlevad kaks sõpra õlle hinna üle. M arvab, et õlle hind on kallis (müstiline), mille peale R küsib *mis siin müstilist* (ehk siin ei ole midagi müstilist). Tegemist on retoorilise küsimusega ja see väljendab seisukohta – vastust tegelikult ei oodata ja põhjenduse esitab R ise avaldades arvamust *tallinnas ongi sellised hinnad*.

4.2 Kommentaarides esinevad küsimused

Kommentaariumis suhtlevad ja avaldavad oma arvamust üksteise jaoks võõrad ja selle töö kontekstis anonüümsed inimesed. Analüüsitud kommentaarides esitatud küsimusi vormistati järgmiste küsisõnade ja ühenditega: *mis*-sari (21), *miks* (9), *kes* (4), *kus* (4), *kuidas* (3), *mida* (3), *millist* (2), *kellele* (1), *kui*-sari (1), *millal* (1), *milles* (1), *millest* (1), *milline* (1).

Kommentaariumides on küsimuste funktsiooni raskem määrata ja sageli pole need nii üheselt mõistetavad kui vahetu vestluse puhul. Järgnevalt on vaadeldud kommentaariumides esinevaid avatud küsimusi funktsioonide kaupa.

Kõige enam esines kommentaarides retoorilisi küsimusi, 30 näidet 50st.

(9)

-:) 07.05.2016 10:59

Kogu see "üllitis" on mõeldud neile, kes kogu informatsiooni ammutavad Eesti meediast. Ajupesu jätkamine, "Venemaal on KÕIK halb!"

toru 07.05.2016 11:24

miks me peaksime -:) sinu juttu "Eestis on kõik halb, venemaal tegelikult kõik hea" tõsiselt võtma? sellise jutu ajaja ilmselgelt peab oma kodumaaks venemaad :P

Näide (9) on artikli "Panama paberite suurim paljastus ..." kommentaariumist. Siin on tegu juhtumiga, kus eelkommenteeriija arvamust tahetakse kahtluse alla seada, selle väärtust vähendada, isegi naeruvääristada (*sellise jutu ajaja ilmselgelt peab oma kodumaaks venemaad :P*). Selleks on kasutatud retoorilist küsimust ja vastust niivõrd ei oodata. Loomulikult võiks kommenteeriija -:)) sellele vastata ja oma arvamust kaitsta, kuid antud näite puhul seda tehtud ei oldud.

Näited 10-13 on võetud artikli "Skandaal kergejõustikus ..." kommentaariumist.

(10)

kolleeg 07.05.2016 12:51

Haiseb kahtlaselt kättemaksu moodi. Aasta on möödas, **kus sa õigel ajal olid?**

Näites (10) on tegemist retoorilise küsimusega. Küsimus on suunatud ühele konkreetsele inimesele, kellest artiklis kirjutatakse (inimesele, kes juhtumi aasta hiljem avalikustas). Samas näitab antud küsimus ka teatavat suhtumist. Sellele viitab ka küsimuse ees olev saatelause *Haiseb kahtlaselt kättemaksu moodi*.

(11)

Oh seda poolikut ühiskonda küll.. 07.05.2016 13:03

Mis on meie ühiskonnas valesti?

Me söimame roolijoodikuid, purjus kaake ja muidu alkohoolikuid AGA kirume kitse panemise üle ja peame samal ajal täiesti normaalseks, et noored hakkavad juba alaealiselt alkoholi

tarvitama. Tundub, et selle üle ollakse lausa uhked ja treenerile võiks hea isafiguuri näitamise eest õlale patsustada.

Kuidagi naljakas ju, et alguses näitad kui tore on lapsel juua aga hiljem hurjutad kui ta täis peaga midagi valesti tegi.

Näites (11) esitab kommenteerija retoorilise küsimuse *Mis on meie ühiskonnas valesti?* Vastust ta sellele tegelikult ei oota. Küsimus on sissejuhatuseks järgnevale, kus kirjutaja toob välja tema arvates ühiskonnas eksisteerivaid vastuolusid. Küsija vastab oma küsimusele ise.

(12)

MGM 07.05.2016 13:08

Seal oli ainult kolm alaealist. Aga meie äärmuskarsklastele jääb kõik jalgu.

Eetika puudub? 07.05.2016 13:11

Kui sinu 13-14a tütar või poeg seal olnud oleks, pudel suus, siis vaevalt sa nii õnnelik oleks

Mis alusel on 3 alaealist vähe? Nii vähe, et on suva neist?

Eetikapuudulikule 07.05.2016 13:22

Minu lapsed jõudsid 13-14 aastasel õlled ära proovida ilma igasuguste probleemideta, pole neist ühestki joodikut saanud. Mõttetu hüsteeria selle mõne lonksu pärast. Äkki keelate noortel keefirijoomise ka ära, see sisaldab ka vähesel määral alkoholi.

Näites (12) reageerib *MGM* eelmises näites toodud kommentaarile. Tema postitus viitab, et antud teema on üle paisutatud (*Seal oli ainult kolm alaealist.*). Kommenteerija *Eetika puudub?* küsib seejärel kaks järjestikkust küsimust (*Mis alusel on 3 alaealist vähe? Nii vähe, et on suva neist?*), millest esimene on avatud ja teine suletud küsimus. Antud juhul pole küsimuste funktsioon üheselt mõistetav. Kommenteerija võib tahta teada eelkõneleja põhjendust, miks ta arvab, et kolm alaealist on vähe ja samas võib tegemist olla ka retoorilise küsimusega, mis väidab, et kolm alaealist ei ole vähe. Sellisel juhul on tegemist pööratud polaarsusega küsimusega.

Kokku esines analüüsitud kommentaarides 7 juhtu, kus ühes postituses oli esitatud kaks küsimust. Viiel korral olid küsimused esitatud järjest (näide 12), kahel korral mitte (näide 13). Nagu netidialoogides koos esinenud küsmustegi puhul oli ka siin kõikidel kordadel tegemist avatud ja suletud küsimusete koosesinemisega. Tegemist oli retooriliste küsimustega.

(13)

Häbi 07.05.2016 18:21

Peatreener toob lastele laagris alkoholi? No andke andeks aga see on kuritegu. **Milline vanem peale seda ona last veel spordilaagrisse saata julgeb?** Häbi! Ootan selget seisukohta alaliidult ja otse loomulikult peatreeneri vahetust.

Jaan 07.05.2016 18:59

Mis artikelt sa kommenteerid? Pigem sai Räni teiste kulul õlut juua. Kui mina oleks treener siis sinu last ei tahakski omale trenni sest pehmodest tasemel sportlast ikka ei saa.

Näites (13) väljendab kommenteerija retoorilise küsimusega *Peatreener toob lastele laagris alkoholi?* hämmeldust, arusaamatust ning annab käitumisele negatiivse hinnangu. Sellele viitab ka järgnev lause *No andke andeks aga see on kuritegu*. Ka järgmine küsimus *Milline vanem peale seda ona last veel spordilaagrisse saata julgeb?* on retooriline väljendades, et ükski vanem ei julge. Kommenteerija *Häbi* sõnavõtule reageerib *Jaan* küsimusega *Mis artikelt sa kommenteerid?*. Kui erialdi vaadatuna võiks tegu olla infoküsimusega, siis siin väljendab küsimus arusaamatust ja hinnangut, et eelkommenteerija pole teemasse piisavalt süvenenud ja on seda valesti tõlgendanud.

(14)

Teureetik 07.05.2016 11:09

No nüüd läheb lahti. Kas see ongi anonüümsus.

... 07.05.2016 11:25

millist anonüümsust soovib end pealtnägijas lolliks teinud inimene?

Teureetik 07.05.2016 16:41

Millal ja kes?

Näites (14) on pärit artikli "Panama paberite suurim paljastus ..." kommentaariumist. Seal esitab *Teureetik* küsimuse *Kas see ongi anonüümsus*. (suletud küsimus ja antud töös pikemale analüüsimisele ei kuulu) ja sellele reageerib ... küsimusega *millist anonüümsust soovib end pealtnägijas lolliks teinud inimene?*. Küsimus on pigem retooriline ja väljendab arvamust. See tekitab *Teureetiku* järgmise küsimuse *Millal ja kes?*. Sellel korral on tegemist infoküsimusega – kommenteerija tahab teada, kes millal end lolliks tegi. Vaamatama sellele, et küsimuse funktsiooniks on info soov, vastust ei saada.

(15)

Tartu vangla 07.05.2016 09:15

Kui rahvas saaks teada mida madkid seal oma inimestega teevad siis jäävad Harku teema unne

Evald 07.05.2016 09:30

No mis seal Tartus siis toimub?

Murerlik 07.05.2016 09:57

Kes olid need poliitikud, kes otsustasid ülikoolilinna rajada selle retside majutusasutuse!

Tartu on peale seda muutunud peksupealinnaks ja keegi ei vastuta!

retsid linna peale lahti 07.05.2016 10:24

Mingeid poliitikuid polnud, vana oravabande tegi hea diili. Vabakäiguvangidele tehti Pirogovi platsi ametlik joomakoht ka.

Näites (15) viitab kommenteerija *Tartu vangla*, et Tartus on olukord hullem kui Harkus. Selle peale küsib *Evald No mis seal Tartus siis toimub?*. Küsimuse funktsioon pole selgesti eristatav. Tegemist on infoküsimusega, millele tahetakse vastust konkreetse näite näol. Samas võib antud küsimust vaadelda retoorilisena, millega tahetakse öelda, et Tartus ei toimu midagi hullu. Kuigi küsimust võib vaadelda infoküsimusena, sellele keegi vastama ei hakka. *Murerlik* tahab hoopis teada, milliste poliitikute otsus oli rajada Tartusse vangla (*Kes olid need poliitikud, kes otsustasid ülikoolilinna rajada selle retside majutusasutuse!*). Tegemist on infoküsimusega, mis väljendab negatiivset hinnangut.

Nagu eespool mainitud ei olnud kommentaariumides esinevate küsimuste funktsioonid alati üheselt määratltavad. Lisaks 32 retoorilisele küsimusele esines 5 korral küsimusi, mille funktsiooniks oli nii infosoov kui ka retooriline küsimus. Infoküsimusi oli 10, juhtumeid, kus küsimus väljendas nii infosoovi kui ka hinnangut oli 2, ühel korral jäi küsimuse funktsioon arusaamatuks ja seda ei analüüsitud.

4.3 Kokkuvõtte uurimistulemustest

Antud töös analüüsiti vahetus netidialoogis esinevaid küsimusi ning netiartiklite kommentaariumides esitatud küsimusi. Fookuse all olid avatud küsimuste moodustamiseks kasutatavad küsisõnad ja ühendid ning küsimuste funktsioonid.

Vaadeldud netidialoogide puhul on inimesed omavahel tuttavad ja anonüümsus puudub täielikult. Teostatud analüüsi tulemusena võib öelda, et vahetus dialoogis esinevate avatud küsimuste peamiseks rolliks on infosoov (44/50) ning see kinnitab ka töö alguses esitatud hüpoteesi. Retooriliste küsimuste osakaal oli netivestlustes märgatavalt väiksem (6/50).

Infoküsimuste moodustamiseks kasutati vahetus netivestluses kõige enam *mis*-sarja (18). Kasutamissageduselt järgnesid *kui*-sari (7), *kuidas* (4), *millal* (4), *miks* (3), *kust* (2) Üks kord oli kasutatud küsisõnu *kuna*, *kellega*, *kellest*, *kus* ja *mida* ning ühel korral küsisõna puudus ja küsimust oli väljendatud ainult küsimärgiga.

Netidialoogides esinenud kuue retoorilise küsimuse vormistamiseks kasutati küsisõna *miks* kolmel, *mis* kahel ja *kes* ühel korral.

Anonüümsetest kommentaariumidest esinenud avatud küsimuste puhul oli olukord võrreldes vahetu netivestluse küsimustega üldistatult vastupidine. Ülekaalus olid retoorilised küsimused (32/50), milles esines ohtralt pööratud polaarsuse kasutamist, ahastamist ja etteheiteid. See on tingitud nimetatud keskkonna omapärasest. Vastupidiselt netidialoogile ei ole kommentaariumis esitatud küsimus reeglina suunatud kellelegi konkreetsele, vastata võib kes iganes. Analüüsi tulemusena saab öelda, et ka teine töös esitatud hüpotees osutus tõseks.

Puhtakujulisi infoküsimusi esines kommentaarides kümnel korral. Viiel korral oli tegu küsimustega, mille funktsiooniks oli nii infosoov kui ka retooriline küsimus ning kahel küsimuse puhul väljendas küsimus nii infosoovi kui ka hinnangut. Ühel korral jäi küsimuse funktsioon arusaamatuks ja seda ei analüüsitud.

K. Laanesoo uurimus pööratud polaarsusega retoorilistest küsimustest näitas, et nimetatud avatud küsimusi vormistatakse kõige enam küsisõnaga *mis*, kasutussageduselt järgnevad *kus*-, *miks*- ja *kes*-algulised küsimused (Laanesoo 2012:

502). Käesolev uurimus kinnitab suures osas sama: kommentaarides oli retooriliste küsimuste esitamisel kasutatud küsisõna *mis* 14 korral, *kus* neljal korral, *miks* kuuel korral ja *kes* ühel korral. Veel kasutati neis küsisõna *mida* kolmel korral ja ühel korral leidsid küsimuse vormistamisel kasutatust sõnad *kuidas*, *milles*, *milline*, *mitu*.

Kommentaarides olevaid infoküsimusi vormistati järgmiste küsisõnadega: *miks* (3), *mis* (2) ning *kes*, *kuidas*, *millal*, *mildest* ja *millist* kasutati ühel korral. Küsimused, mis väljendasid nii infosoovi kui ka hinnangut moodustati küsisõnadega *kes* ja *mis*. Samaaegselt infosoovi ja retoorilise küsimuse funktsiooni kandvates küsimustes kasutati küsisõnu *miks* (3), *kuidas* (1) ja *miks* (1).

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millist funktsiooni täitvaid avatud küsimusi esineb kõige enam vahetus netisuhtluses ja milliseid kommentaarides ning milliste küsisõnade ja ühenditega neid vormistatakse. Analüüsi jaoks kasutati Tartu Ülikooli suulise ja arvutisuhtluse labori netidialoogide korpusest pärit olevaid MSN-vestlustes esinevaid avatud küsimusi ja Delfi artiklite juures olevate anonüümsete kommentaaride hulgast leiduvaid avatud küsimusi. Valimi maht oli 50 avatud küsimust kummastki grupist.

Küsimuste kõige sagedamini esinevaks funktsiooniks on infosoov. Lisaks sellele täidavad need ka palju muid funktsioone nagu vestluspartneri parandusalgatus, kinnituse soov, hinnangu andmine, ettepanek/pakkumine/soov, retooriline küsimus, pomin ja vastuse tingimuste täpsustamine.

Netikeel on keel, mida kasutatakse internetis suhtlemiseks. Seda mõjutavad mitmed faktorid: suhtluse sünkroonsus, anonüümsus, suhtluses osalejate arv, avalikkuse-privatsuse suhe, tehnilised võimalused jm. Netikeel ei ole selgepiiriline ja kannab endas nii suulisele kui ka kirjalikule keele iseloomulikke jooni.

Lähtuvalt sellest, et vahetu netidialoog ja anonüümne kommentaarium on oma olemuselt erinevad esitati kaks hüpoteesi ja mõlemad said kinnitatud. Vahetutes netidialoogides esinevate avatud küsimuste põhiline funktsioon on uurimuse kohaselt 88% infosoov (kommentaaris olevates küsimustes oli vastav protsent 20). Kommentaarides küsiti kõige enam retoorilisi küsimusi (64%) (vahetus netidialoogis oli vastav protsent 12).

Küsimuste moodustamiseks kasutati vahetus netivestluses kõige enam *mis*-sarja (20), *kui*-sarja (7) ja küsisõna *miks* (6). Ka kommentaaride esitatud küsimuste moodustamisel oli kõige rohkem kasutatavaks *mis*-sari (21), järgnesid küsisõnad *miks* (9), *kes* (4), *kus* (4).

Antud uurimuse fookuses olid avatud küsimused kahes situatsioonis – netidialoogis ja kommentaariumis. Kindlasti ei saa selle põhjal teha üldistusi netikeeles esinevate avatud küsimuste kohta tevikuna. Tulevikus võiks omavahel võrrelda näiteks anonüümsete ja mitteanonüümsete kommentaaride küsimusi või uurida, millised avatud küsimused on kõige levinumad foorumites, kus tekib vestlus rohkem kui kahe inimese vahel.

KIRJANDUS

Baron, Naomi S. 2010. Discourse Structures in Instant Messaging: The Case of Utterance Breaks. *Language@Internet* vol 7.

Crystal, David 2001. *Language and the Internet*. New York: Cambridge University Press.

EKG II = Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare 1993. *Eesti keele grammatika II. Süntaks*. Peatoim. M. Erelt, toim. T. Erelt, H. Saari, Ü. Viks. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut.

EKK = Eesti keele käsiraamat. Koost. Mati Erelt, Tiiu Erelt, Kristiina Ross; <http://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=5&p1=2&id=424>. Vaadatud 26.04.2016.

Hennoste 2012a = Hennoste, Tiit 2012. *Eesti netikeele olulisi jooni*. http://www.oppekava.ee/index.php/Link_33._Eesti_netikeele_olulisi_jooni. Vaadatud 16.05.2016.

Hennoste 2012b = Hennoste, Tiit 2012. *Enda algatatud eneseparandus eestikeelsetes MSN-i dialoogides*. – *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 8*. Tallinn: Eesti Rakenduslingvistika Ühing, 37–54.

Hennoste, Tiit, Andriela Rääbis, Kirsi Laanesoo 2013. *Küsimused eestikeelses infodialoogis II. Küsimused ja tegevused*. – *Keel ja Kirjandus* 1, 7–29.

Laanesoo, Kirsi 2012. *Pööratud polaarsusega retoorilised küsimused argivestluses*. – *Keel ja Kirjandus* 7, 499–516.

Metslang, Helle 1981. *Küsilause eesti keeles*. Tallinn: Valgus.

Oja, Anni 2010. Sissevaateid internetisuhtluse. – Oma Keel 2, 11–18.

Oja, Anni 2006. Eesti keel internetis. Keel ja arvuti. Toim. Koit, Mare, Renate Pajusalu, Haldur Õim. Tartu ülikooli üldkeeleteaduse õppetooli toimetised 6. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 259–267.

Rumm, Andra 2015. Avatud küsimused suulises argivestluses. Magistritöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti keele õppetoolis.

***Wh*-questions in Internet Language. SUMMARY**

The purpose of this thesis was to research *wh*-questions in Internet language, to ascertain which social actions are the most common for the *wh*-questions in Estonian MSN-dialogues and anonymous comments and also which question words are used therein.

The thesis consists of four chapters. The first and second chapter introduce the theoretic background of the *wh*-questions and Internet language. In the third chapter the research material and the method is introduced. The fourth chapter contains the analysis of the *wh*-questions asked in MSN-dialogues and anonymous comments as well as the comparison of two of them.

The main hypothesis was that the social actions of *wh*-questions are different depending on whether they are asked in MSN-dialogues or in anonymous comments. For that two sub-hypotheses were proposed, both of which were confirmed by the results of the research. The first sub-hypothesis was that there are more *wh*-questions representing requests for information in MSN-dialogues than among anonymous comments. The second sub-hypothesis was that there are more rhetorical questions among anonymous comments than in MSN-dialogues.

This thesis is based on Estonian instant messageing conversations (gathered from MSN Messenger) and online news site's commentaries (gathered by the author of this thesis).

The analysis showed that the most common social action of the *wh*-question in MSN-dialogues is requests for information (88%) and among anonymous comments it is rhetorical questions (64%). In MSN-dialogues rhetorical questions were asked in 12% of the cases. The second popular social action of the *wh*-question among the anonymous comments was requests for information (20%).

The most common question word for the *wh*-questions in MSN-dialogues as well as in anonymous comments was *mis* ‘what’ (20 times and 21 times, respectively). Other more used question words in MSN-dialogues were *kui* ‘how’ (7) and *miks* ‘why’ (6), in anonymous comments *miks* ‘why’ (9), *kes* ‘who’ (4), *kus* ‘where’ (4).

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

Annela Oona

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 23. 03.1984)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

AVATUD KÜSIMUSED NETIKEELES,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

Tiit Hennoste,

(juhendaja nimi)

- 1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 30.05.2016 (kuupäev)